

Kulttuuriympäristöstrategian koordinaatioryhmän 25. kokous

Aika: 12.3.2020 klo 13-15

Paikka: Kokoushuone Aulakko (Sturenkatu 2a), Museovirasto ja Skype for Business

Kutsutut: Matleena Haapala, YM
~~Hanna Hämäläinen, YM~~
~~Mikko Härö, Museovirasto~~
Reko Korhonen, YM
Mirva Mattila, OKM (Skype-yhteys)
Tuija Mikkonen, YM (puheenjohtaja)
Ulla Salmela, Museovirasto
~~Päivi Salonen, OKM~~
Laura Tuominen, Museovirasto (sihteeri)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.10.

2. Edellisen kokouksen muistio

Hyväksyttiin muistio sillä muutoksella, että viestintäkalendaria ja vuosikelloa työstetään edelleen vasta seuraavassa kokouksessa.

3. Arviointiin saadut tarjoukset

Keskusteltiin arviointitarjousten läpikäymisestä. Tarjouspyyntö VN/1935/2020 *Kulttuuriympäristöstrategian 2014-2020 arviointi* lähetettiin Cloudia-järjestelmän kautta. Määräaikaan mennessä saapui yhteensä 13 tarjousta, mukana myös uusia konsultteja – arvioinnin aihe on siis kiinnostanut monia. Avauspöytäkirja 11.3. ja lyhyt kooste tarjouksista löytyvät Tiimeristä koordinaatioryhmän Arviointi-kansiosta.

Tilaaajien eli ministeriöiden edustajat arvioivat tarjousten suunnitelmat. Arviointitiimiin kuuluvat näin ollen Päivi Salonen, Mirva Mattila, Tuija Mikkonen ja Hanna Hämäläinen. Jokainen käy kaikki tarjoukset läpi, osaamisen ja suunnitelman näkökulmasta. Luettavaa on paljon, koska suunnitelmalle ei tarjouspyynnössä huomattu asettaa pituusrajaa. Pisteytyksessä parhaalle annetaan numero 10, ja muut suhteutetaan siihen.

Tarjousasiakirjat ovat luottamuksellisia. Kaikissa tarjouksissa mukana ovat niin tarjousdokumentti, toteutussuunnitelmat, osaamisen kuvaus kuin cv:t – jotka osassa tarjouksista erikseen – sekä aikataulut, hieman eri tavoin ilmoitettuna.

Päätettiin pitää yhteiskokous, jossa päätös valinnasta tehdään. Päätöksen valmistumisajankohdaksi sovittiin kokous tiistaina 31.3. klo 10.15 - 12.00 ympäristöministeriössä ja tarvittaessa Skypessä (myöhempi

lisäys: ainoastaan Skype:ssä). Päivää ennen yhteistä kokousta on annettava henkilökohtaiset arviot eli viimeistään 30.3. Järjestelmä laskee automaattisesti prosenttiosuudet, ts. painotetut keskiarvot.

Valinnan jälkeen hoidetaan sen julkistaminen ja järjestetään ensimmäinen tapaaminen konsultin kanssa (mahdollinen valitusaika tarkistetaan ensin). Sovittiin alustavasti, että aloituskokous konsultin kanssa järjestetään pääsiäisen jälkeen, esim. ti 14.4. aamupäivä, ke 15.4. iltapäivä tai pe 17.4. iltapäivä (ajankohta tarkentuu, kun toteuttaja on valittu).

4. Toimintasuunnitelma 2020 toimenpiteet

Käytiin läpi toimintasuunnitelman toimenpiteiden etenemistä.

Kulttuuriympäristölainsäädäntö ja sen soveltaminen on laadukasta:

Muinaismuistolain kokonaisuudistus on parhaillaan käynnistymässä, opetus- ja kulttuuriministeriössä on tekeillä työryhmän asettamispäätös. Museovirasto on päivittänyt ja lisännyt lain toimeenpanoon ja soveltamiseen liittyviä ohjeita niin omiin kuin alueellisen vastuumuseokentän tarpeisiin 1.1.2020 voimaan tulleiden muutosten osalta. Kajoamis- ja suoja-aluepäätösten prosessit on kuvattu ja ohjeistettu viraston verkkosivuilla.

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksessa työn alla ovat mm. rajapinnat muuhun ympäristölainsäädäntöön. Äskettäin on valmistunut selvitys *Luonnon monimuotoisuuden ja vesien- ja merenhoidon edistämisestä alueiden käytön suunnittelussa* (SYKE). Museovirasto on epävirallisemmin seurannut ja kommentoinut sidosryhmiensä ja opetus- ja kulttuuriministeriön kautta myös luonnonsuojelulain uudistamista.

MRL-uudistukseen liittyy myös lain päätöksiä ja prosesseja tukevan rakennetun ympäristön valtakunnallisen digitaalisen rekisterin ja tietoaalustan luominen (pohja luotu KIRA-digissä) <https://www.ym.fi/rekisterijatietoalusta>. Taustalla mm. *Tulevaisuuden maankäyttöpäätökset* loppuraportti, jossa esitellään linjaukset, tavoitteet ja toimenpiteet maankäyttöpäätösten digitalisoimiseksi.

Rakennusperintölain muutos etenemässä lausuntokierrokselle. Muutos koskee erityisesti menettelyjen sujuvoittamista ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain periaatteiden noudattamista. Tarkoitus on myös selkeyttää viranomaisten ja asianosaisten asemaa rakennussuojeluasioissa. Suojelupäätösten vahvistamismenettelystä luovuttaisiin. Lakiin lisättäisiin säännökset suojelupäätöksestä poikkeamisesta sekä täsmennettäisiin menettely- ja korvaussäännöksiä. Rikoslain muutos koskisi poikkeamispäätöksen ehtojen rikkomista.

Museoviraston asema ns. luovutuslakiin perustuvassa toiminnassa on osin vahvistunut, ja virasto on laatinut ja viimeistelee siihen liittyvää sisäistä menettelytapaohjetta.

Kulttuuriympäristön merkitys vahvistuu:

Kulttuuriperintöstrategian valmistelu käynnistyy syksyllä, ja työssä tullaan hyödyntämään kulttuuriympäristöstrategian arvioinnin tuloksia.

Valtion kiinteistöstrategian uudistamistyö on käynnistymässä sihteeristön ja työryhmän nimittämisellä. Opetus- ja kulttuuriministeriön edustajaksi ehdolla Päivi Salonen, myös Museovirasto nimennyt edustajansa. Työn on tarkoitus valmistua jo elokuussa.

”Kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä matkailu kulttuuriympäristöissä – MAMOMI” VN TEAS-hanke Lapin yliopistossa päättymässä, tutkittu matkailun monitieteisiä mittareita kulttuuriympäristöissä, opetus- ja kulttuuriministeriön Anne Matteron vetämänä. Museovirastossa työskentelee Museoalan kehittäminen -yksikön Kulttuurimatkailun kehittäminen -hankkeessa vuoden loppuun saakka projektipäällikkö Emma Harju.

Museoviraston Museoalan kehittäminen -yksikön Risto Hakomäki on Liikenne- ja viestintäministeriön selvityshenkilönä ministeriön hallinnonalan museo- ja kulttuuriperintötyön kehittämisessä.

Museovirasto on myös tiivistänyt yhteistyötä ulkoministeriön kanssa kohdetasolla.

Museovirasto on jatkanut Rakennettu hyvinvointi -hankkeen selvitysten teettämistä ja julkaisemista. Viimeisimpiä, pääosin valmiita teemoja ovat kulttuurirakennukset ja kasvun (kaupunkien) kaavoitus. Erillisverkkosivua ei vielä ole, viive sen saamisessa liittyy viestinnän ja hallintopalveluiden verkkosivuratkaisuihin.

Hyvä hallinto, selkeä työnjako:

Ympäristöministeriö ottaa huomioon ELY:jen ja vastuumuseoiden yhteistyön edistämisen kaikissa luonteissa yhteyksissä. Erityisesti kulttuuriympäristön yhteistyöryhmissä toivotaan myös vastuumuseoiden olevan aktiivisia. Ministeriö tuottaa ja lähettää tiedotteita ja kyselyjä vastuumuseoille samalla kun ELY:ille. Todettiin, että olisi hyvä edentää tiedoksi myös Museovirastolle, virasto toimittaa jakelulistan jatkoa varten.

Korjausneuvonnan osalta vastuumuseoille tiedottamista hoitaa ympäristöministeriössä Juha-Pekka Maijala. Museovirastossa vastuumuseoiden suuntaan tiedotusta hoitaa erityisesti Satu Kähkönen. Museovirasto valmistellut vastuumuseoille ohjeita ja koulutustilaisuuksia, käytössä myös Teams-alusta, jossa voidaan myös jakaa aineistoja.

Museovirasto täydentää opetus- ja kulttuuriministeriölle maailmanperinnön aieluetteloesitystä. Kulttuuriperinnön osalta kohde-esitys on *Alvar Aallon humaani, moderni arkkitehtuuri*. Myös selvitystä kohteen erityisestä yleismaailmallisesta arvosta (Outstanding Universal Value, OUV) valmistellaan. Niitä valmistelevat Museovirasto/Sirkkaliisa Jetsonen ja Stefan Wessman sekä Alvar Aalto Säätiö. Saamelaiskäräjiltä odotetaan vielä esitystä Ukonsaaren mahdollisesta sisällyttämisestä aieluetteluun. Luonnonperinnön osalta valmistelu on ympäristöministeriössä ja Metsähallituksen luontopalveluissa. Kohde-esitys luonnonperinnön osalta on *Saimaan norppa-alueet*.

Rakennusperintölain muutoksen tulevassa HE:ssä voisi mainita myös Faron puiteyleissopimuksen. Alueellisten vastuumuseoiden tehtävien määrittely uudessa museolaissa on Faron sopimuksen mukaista toimintaa.

Kansalaisten ja muiden toimijoiden välinen yhteistyö on tuloksellista:

Suomen paras maisemahanke -kilpailu ja #arkimaisema -valokuvakampanja käynnistyvät, saattavat tosin siirtyä koronatilanteen vuoksi. Ympäristöministeriössä käytettävissä kesäharjoittelija erityisesti kulttuuriympäristön viestinnällisiin tehtäviin.

Wiki loves monuments -valokuvauskilpailu toteutetaan tänäkin vuonna. Lisäksi Museovirasto hoitaa Euroopan kulttuuriperintötunnuksen viestintäkampanjaa yhdessä Kotiseutuliiton kanssa. Avoimella yhteistyöllä ja osallistavalla otteella etsitään parhaat ehdokkaat tunnukselle.

Valtionavustusten vaikuttavuuden seurantatyössä elementtejä viedään maksatusprosessiin (Matleena Haapala ja Harri Metsälä), vaikka hankaloittavia eroavuuksiakin on havaittu.

Ympäristökasvatuksen verkostossa noussut esiin likka Oinosen tekemä pro gradu -työ [Vaikutuksia etsimässä: tavoitteet ja vaikuttavuuden arviointi suomalaisissa ympäristökasvatushankkeissa](#) (Helsingin yliopisto, Bio- ja ympäristötieteellinen tiedekunta; aineistona Keski-Suomi). Työssä on havainnointi mm. sitä, miten hankkeilla vain harvoin saadaan merkittäviä pitkän aikavälin vaikutuksia.

Kulttuuriympäristötieto on riittävää ja laadukasta:

eRaksu-hanke on päättymässä aikataulussa toukokuun lopussa, prosessikuvaus on viimeistelyä vailla ja seurantadokumentti on kommenttikierroksella. Rakennetun ympäristön tietomallin (RYT) rahat eivät riitä asiointijärjestelmien rakentamiseen, niillä viedään vain tietomallia eteenpäin. Alustoja ympäristönsuojeluun on olemassa, rakennusperintöasiat tulisi koordinoita niiden kanssa.

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivytysinventointi on lähdessä kuulemis- ja lausuntokierrokselle keväällä. Päätös saadaan toivon mukaan tänä vuonna. Verkkosivuja ja muuta viestintää on valmisteilla. Konsulttina on toiminut Hannu Linkola. Myös perinnebiotooppien päivytys etenee ja kytkeytyy nyt laajaan HELMI-elinympäristöohjelmaan.

Museoviraston VARK-hankkeen kohdeluettelon valmistumiseen ja valtioneuvoston periaatepäätökseen tähdätään 2022. SOVA eli vaikutusten arviointi tulossa mukaan. Kenttätyöt jatkuvat vielä kuluvana vuonna. On mahdollista, että päädytään samankaltaiseen menettelyyn kuin aiemmin VAT/RKY:n kanssa.

VAT/RKY-muistion päivittäminen on lähtenyt liikkeelle Museoviraston aloitteesta. Kuntaliitolta odotetaan viimeisiä kommentteja. Ongelma on mm. se, että poikkeamisasioissa MRL:ssä mainittu vain valtion viranomaiset, pitää vielä miettiä, miten vastuumuseoiden rooli tulee esiin.

Rakennuksen korjaamiseen vs purkamiseen liittyvää hiilijalanjälkitarkastelua koskeva hanke meneillään Tampereen yliopistossa dosentti Satu Huuhkan johdolla. Rinnalle tulossa toinenkin aiheeseen liittyvä, taloudellista vertailua koskeva hanke, jonka tarjouspyyntökierros on juuri päättynyt.

Museoviraston verkkosivu-uudistukseen kytkeytyy myös korjaussivusto. Toistaiseksi tietoa on löydettävissä Kyyppi.fi -sivuilta.

Meritietoportaali eli Itämeri.fi -verkkosivusto julkistetaan 2.4.2020. Museoviraston merellistä toimintaohjelmaa toteutettu 2016-2020. Nyt sovittu uuden ohjelman tekemisestä, ohjaa viraston omaa työtä viisivuotiskauden ajan.

Maisema vesirajassa on pienimuotoinen selvitys keskeisistä toimijoista ja alan nykytilasta. Työ valmistuu ennen juhannusta. Konsulttina toimii Jouni Mustonen Renlundin museosta ja sopimus on tehty Kulttuuriympäristötutkimuksen seuran kautta. Seminaari järjestetään ympäristöministeriössä 3.11.2020, mukana Museovirasto, Metsähallitus ja Väylävirasto.

Ympäristöministeriön ELY-keskuksille myöntämällä varoilla toteutetaan Pohjois-Karjalan ELY:ssä rakennetun kulttuuriympäristön tiedonhallintaratkaisun suunnitelmaa koskeva hanke. Pohjois-Karjalan liitto ja vastuumuseo ovat mukana. Hanke kytetään rakennetun ympäristön tietojärjestelmä hankkeeseen (RYTJ).

Strategian toimenpiteen 11 toteutumisesta, eli kulttuuriympäristön integroimisesta kasvatuksen ja opetuksen perusteisiin ja suunnitelmiin, ei ole saatu viime aikoina tietoa. Ilmeisesti strategiatyön valmistelutyössä ei osallistettu riittävästi oikeita tahoja.

5. Rakennerahastoseminaarin järjestäminen

Merja Niemi opetus- ja kulttuuriministeriöstä on yhdessä ympäristöministeriön Mauri Yltiön kanssa valmistellut seuraavaan rakennerahasto-ohjelmakokonaisuuteen liittyen kulttuuriympäristöön ja rakennettuun kulttuuriperintöön koskevia aiheita vähähiilisyden teeman alle. Mahdollinen seminaari on tarkoitus järjestää syksyllä. Valmistellaan seminaarin järjestämistä seuraavassa kokouksessa siten, että seminaari järjestettäisiin syksyllä.

ICOMOS on valmistellut Kulttuuriperinnön eurooppalaisen teemavuoden merkeissä ja komission toimeksiannosta laatuperiaatteet, *European quality principles for eu-funded interventions with potential impact upon cultural heritage*:

http://openarchive.icomos.org/2083/1/European_Quality_Principles_2019_EN.PDF

6. Mahdolliset muut asiat

Museoviraston, Kirkkohallituksen, Finanssialan ja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK) yhteistyönä tekemä opas kirkkojen paloturvallisuudesta on julkaistu, ja löytyy SPEK:n verkkosivuilta,

https://issuu.com/spek_ry/docs/kirkkopaloopas_2019_valmis

Myös Kirkkohallituksen Kirkkotilatyöryhmän mietintö Saman katon alle on saatavissa verkossa:

<https://julkaisut.evl.fi/catalog/Tutkimukset%20ja%20julkaisut/r/4001/viewmode=infoview>

Museovirasto järjesti yhdessä Helsingin ja Jyväskylän yliopistojen kanssa 5.-6.3. Kenen kirkko? -nimisen seminaarin, jossa kuultiin esitelmiä kirkollista kulttuuriperintöä koskevasta uusimmasta tutkimuksesta ja keskusteltiin kirkollisen perinnön vaalimisen, välittymisen ja säilymisen kysymyksistä. Seminaarin tallenteet löytyvät Museoviraston YouTube-kanavalta:

https://www.youtube.com/playlist?list=PL_OuX3gTiSNnGWQjPl8klZTOyAReb8qex

7. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään 11.5. klo 13 -15 ympäristöministeriössä tai Skype-kokouksena.

Kokouksessa käsitellään mm. syksyllä järjestettävä rakennerahastoseminaari, työstetään viestintäkalendaria ja vuosikelloa sekä käydään läpi toimintasuunnitelman etenemistä tarvittavilta osin.

8. Kokouksen päättäminen

Pj. päätti kokouksen klo 14.59.